

Sprawa C-333/19 PPU

Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości

Data wpływu:

24 kwietnia 2019 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Cour d'appel de Bruxelles (Belgia)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

12 marca 2019 r.

Strona wnosząca odwołanie:

DA

FC

European Food S.A.

S. C. Starmill S.R. L.

S. C. Multipack S.R. L.

Druga strona postępowania apelacyjnego:

Romanian Air Traffic Services Administration (Romatsa)

Rumunia

Komisja Europejska

Europejska Organizacja ds. Bezpieczeństwa Żeglugi Powietrznej („Eurocontrol”),

Przedmiot i okoliczności faktyczne sporu

- 1 W dniu 11 grudnia 2013 r. trybunał arbitrażowy utworzony na podstawie „konwencji ICSID” (zob. poniżej) wydał wyrok zasądający od Rumunii na rzecz

DA i FC, a także spółek handlowych European Food S.A, Starmill S.R. L. i Multipack S.R.L. odszkodowanie w łącznej kwocie głównej w wysokości 376.433.229 RON (tj. ok. 178.000.000 EUR) wraz z odsetkami.

- 2 Ponieważ w dniu 26 lutego 2016 r. oddalono skargę o stwierdzenie nieważności tego orzeczenia wniesioną do Komitetu ad hoc Międzynarodowego Centrum Rozstrzygania Sporów Inwestycyjnych (ICSID), wyrok stał się niezaskarżalny.
- 3 Komisja Europejska wzięła udział w sprawie przed trybunałem arbitrażowym w charakterze amicus curiae i w dniu 26 maja 2014 r., na podstawie art. 11 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 ustanawiającego zasady stosowania art. 108 TFUE, przyjęła decyzję C (2014) 3192 zobowiązującą Rumunię do zawieszenia wszelkich działań, które mogą prowadzić do wykonania lub egzekucji niespłaconej części orzeczenia, jako że stanowiłyby to wypłatę niezgodnej z prawem pomocy państwa, do czasu podjęcia przez Komisję ostatecznej decyzji w sprawie zgodności pomocy państwa z rynkiem wewnętrznym.
- 4 Decyzją (UE) 2015/1470 z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie pomocy państwa SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) wdrożonej przez Rumunię – orzeczenie arbitrażowe z dnia 11 grudnia 2013 r. (Dz.U. 2015, L 232, s. 43), Komisja postanowiła, że wypłata odszkodowania przyznanego w orzeczeniu arbitrażowym z dnia 11 grudnia 2013 r. jednostce gospodarczej złożonej z DA, FC oraz spółek European Food, Starmill i Multipack stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 107 ust. 1 traktatu, która jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym. Decyzja ta zakazuje co do istoty Rumunii wypłaty jakiegokolwiek kwoty na podstawie orzeczenia wydanego w dniu 11 grudnia 2013 r.
- 5 Decyzja Komisji jest przedmiotem skarg o stwierdzenie nieważności, obecnie zawisłych przed Sądem Unii Europejskiej [zob. w szczególności sprawy T-624/15 (Dz.U. 2016, C 16, s. 45), T-694/15 (Dz.U. 2016, C 38, s. 69) i T-704/15 (Dz.U. 2016, C 68, s. 30)].
- 6 W dniu 19 sierpnia 2015 r. DA doręczył Rumunii orzeczenie arbitrażowe opatrzone klauzulą wykonalności wydaną przez sekretariat sądu apelacyjnego w Brukseli zgodnie z konwencją ICSID.
- 7 W dniu 9 września 2015 r. DA dokonało w Belgii u Eurocontrol zajęcia wszystkich kwot, które Eurocontrol jest lub będzie winien Rumunii lub Romatsa (rumuńskiemu przedsiębiorstwu państwowemu w dziedzinie żeglugi powietrznej) w celu uzyskania zapłaty kwoty 85.066.428,42 EUR.
- 8 W dniach 23 i 24 września 2015 r. Romatsa i Rumunia zaskarżyły zajęcie egzekucyjne przed tribunal de première instance francophone de Bruxelles (francuskojęzycznym sądem pierwszej instancji w Brukseli). Komisja przystąpiła dobrowolnie do sprawy w charakterze interwenienta na podstawie art. 23a rozporządzenia (WE) nr 659/1999, na poparcie żądań Romatsa i Rumunii.

- 9 W wyroku z dnia 25 stycznia 2016 r. sąd, co do zasady, zarządził uchylenie zajęcia egzekucyjnego przeciwko państwu rumuńskiemu u Eurocontrol.
- 10 DA, FC i spółki będące wierzycielami w dniu 29 lutego 2016 r. złożyły apelację od tego wyroku.

II. Rozpatrywane przepisy

Prawo Unii

- 11 Artykuł 288 TUE ma następujące brzmienie:

„W celu wykonania kompetencji Unii instytucje przyjmują rozporządzenia, dyrektywy, decyzje, zalecenia i opinie.

(...)

Decyzja wiąże w całości. Decyzja, która wskazuje adresatów, wiąże tylko tych adresatów.

Konwencja o rozstrzyganiu sporów inwestycyjnych między państwami i obywatelami innych państw (zawarta w Waszyngtonie pod egidą Banku Światowego w dniu 18 marca 1965 r., zatwierdzona w Belgii przez ustawę z dnia 17 lipca 1970 r.)

- 12 Artykuł 1:

„Na mocy niniejszej Konwencji ustanawia się międzynarodowe centrum rozstrzygania sporów inwestycyjnych” (w skrócie „ICSID”).

- 13 Artykuł 54 stanowi:

„(1) Każde Umawiające się Państwo uznaje w całości orzeczenie wydane na podstawie niniejszej Konwencji za wiążące i zapewnia na swoim terytorium egzekucję zobowiązań pieniężnych zasądzonych tym orzeczeniem, tak jakby było ono prawomocnym wyrokiem sądu działającego w tym państwie. Umawiające się Państwo stanowiące federację może zapewnić wykonanie wyroku za pośrednictwem sądów federalnych i przewidzieć, że sądy te będą musiały uznać takie orzeczenie za prawomocny wyrok sądów jednego z krajów związkowych.

(2) W celu uznania i wykonania orzeczenia wydanego na terytorium Umawiającego się Państwa zainteresowana strona musi złożyć odpis uwierzytelniony przez Sekretarza Generalnego właściwemu sądowi krajowemu lub jakimkolwiek innemu organowi, który w tym celu wyznaczy Umawiające się Państwo. Każde z Umawiających się Państw informuje Sekretarza Generalnego o właściwym sądzie lub organie, który w tym celu wyznacza i informuje go o ewentualnych zmianach.

(3) Wykonanie podlega ustawodawstwu dotyczącemu wykonania wyroków obowiązujących w państwie, na którego terytorium zamierza się to przeprowadzić”.

III. Argumenty uczestników

- 14 DA, FC i spółki będące wierzycielami wnoszą zasadniczo do cour d'appel o przywrócenie zajęcia egzekucyjnego w celu zabezpieczenia całkowitej kwoty ustalonej obecnie na 281.718.067,10 EUR.
- 15 W szczególności DA twierdzi, że decyzja Komisji (UE) 2015/1470 z dnia 10 marca 2015 r. jako taka nie zakazuje egzekucji orzeczenia wydanego w Belgii.
- 16 Według niego, aby korzyści zostały zakwalifikowane jako pomoc państwa, konieczne jest, aby, po pierwsze, zostały one przyznane bezpośrednio lub pośrednio z zasobów państwowych oraz, po drugie, aby można je było przypisać państwu (wyrok z dnia 16 maja 2002 r., Francja/Komisja, C-482/99, EU:C:2002:294, pkt 24). Wyrok ten wyraźnie wskazuje, że samo przeniesienie zasobów państwowych nie wystarcza, aby można było to uznać za pomoc państwa. Możliwość przypisania stanowi pełnoprawne kryterium.
- 17 Przywołuje również wyrok z dnia 27 marca 1980 r., Denkvit italiana (61/79, EU:C:1980:100, pkt 31), zgodnie z którym system pomocy państwa „dotyczy zatem decyzji państw członkowskich, w których te ostatnie, w celu osiągnięcia swoich własnych celów gospodarczych i społecznych, na podstawie jednostronnych i samodzielnych decyzji udostępniają przedsiębiorstwom lub innym podmiotom prawa, zasoby finansowe lub przyznają im korzyści, które mają służyć realizacji zamierzonych celów gospodarczych lub społecznych” (wyróżnienie skarżącego).
- 18 Przypomina on również, że w swoim orzecznictwie Trybunał Sprawiedliwości podkreślił nie tylko potrzebę przekazywania zasobów publicznych lub ogólnej kontroli przedsiębiorstwa przez państwo, ale także konkretny udział państwa przy przyjmowaniu kwestionowanych środków: „Należy jeszcze zbadać, czy należy uznać, że władze publiczne uczestniczyły w taki lub inny sposób w przyjęciu tych środków” (wyrok z dnia 16 maja 2002 r., Francja/Komisja, C-482/99, EU:C:2002:294114, pkt 52).
- 19 Tymczasem w niniejszym przypadku postępowania egzekucyjnego w Belgii nie można przypisać Rumunii.
- 20 Tym samym z tekstu decyzji Komisji jasno wynika, że wykonanie orzeczenia arbitrażowego stanowi pomoc państwa tylko wtedy, gdy takie działanie można przypisać Rumunii, to znaczy, gdy Rumunia dobrowolnie wykona orzeczenie arbitrażowe. Według niego po prostu niesłuszne jest twierdzenie, że zarówno sentencja decyzji Komisji, jak i jej uzasadnienie mają także zastosowanie do egzekucji nakazanej przez sądy, które nie są rumuńskie. Jeżeli Rumunia jest

zobowiązana i przymuszona do wykonania orzeczenia arbitrażowego, takiego działania przypisać jej nie można, a zatem nie narusza ona decyzji Komisji.

- 21 Z kolei państwo rumuńskie wnosi zasadniczo do cour d'appel (sądu apelacyjnego) o stwierdzenie niedopuszczalności i bezzasadności apelacji oraz, tytułem żądania ewentualnego, o zawieszenie postępowania w oczekiwaniu na wyrok sądów europejskich w sprawie skarg na decyzję Komisji z dnia 30 marca 2015 r.
- 22 Komisja wnosi o stwierdzenie bezzasadności apelacji.

IV. Ocena cour d'appel

- 23 W pierwszej kolejności sąd apelacyjny oddala poszczególne zarzuty niedopuszczalności, a także zarzut wywodzony przez państwo rumuńskie z immunitetu jurysdykcyjnego. Zgodziwszy się na postępowanie arbitrażowe i zaskarżywszy zajęcie, Rumunia zgodziła się na poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu ds. zajęć (belgijskiego) i cour d'appel de Bruxelles, rezygnując z immunitetu jurysdykcyjnego.
- 24 Następnie sąd apelacyjny stwierdza, że orzeczenie trybunału arbitrażowego jest ostateczne i nie podlega już zaskarżeniu. Stanowi ono prawidłowo wydany samoistny tytuł egzekucyjny. Zajęcie zostało przeprowadzone na podstawie orzeczenia opatrzonego klauzulą wykonalności, które powinno zostać uznane i wykonane na podstawie art. 54 konwencji ICSID przez każde Umawiające się Państwo, w tym Królestwo Belgii.
- 25 Niemniej jednak sąd apelacyjny zauważa, że decyzja Komisji (UE) 2015/1470 z dnia 10 marca 2015 r. stanowi istotną przeszkodę dla wykonania orzeczenia trybunału arbitrażowego przez państwo rumuńskie. Przypomina ona, że „fait du prince” („akt władczy”) stanowi bowiem zewnętrzną przesłankę egzoneracyjną, która może uzasadniać okoliczność, że zwykle ostrożny i rozsądny dłużnik nie płaci swojemu wierzycielowi posiadającemu tytuł egzekucyjny.
- 26 W decyzji tej Komisja zakazuje Rumunii wypłaty kwot należnych z tytułu tego orzeczenia arbitrażowego, ponieważ taka wypłata stanowi pomoc państwa niezgodną z rynkiem wewnętrznym.
- 27 Zgodnie z art. 288 TFUE decyzje są wiążące we wszystkich państwach członkowskich. Jednakże decyzja ta nie istniała w chwili, w której trybunał arbitrażowy wydał orzeczenie stanowiące tytuł egzekucyjny. Ponadto decyzja Komisji (UE) 2015/1470 z dnia 30 marca 2015 r. została zaskarżona do sądów Unii Europejskiej.
- 28 Obecnie istnieje rzeczywiste ryzyko konfliktu między orzeczeniem sądu ds. zajęć i sądu orzekającego w apelacji w przedmiocie zajęcia, a decyzją Unii Europejskiej, czyli decyzją Komisji przywoływaną jako „fait du prince” w sporze dotyczącym egzekucji orzeczenia arbitrażowego ICSID.

- 29 Kwestia, czy wykonanie wyroku przez Rumunię stanowi dobrowolne wykonanie i pomoc państwa, jest poważnie kwestionowana.

Pytania prejudycjalne

- 30 W związku z tym należy zawiesić postępowanie, w trosce o przestrzeganie pewności prawa oraz w celu uniknięcia ryzyka niespójności decyzji, w oczekiwaniu na orzeczenie sądów europejskich w przedmiocie skargi o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 30 marca 2015 r. i w oczekiwaniu na odpowiedź Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na następujące pytania prejudycjalne:
1. Czy decyzję Komisji Europejskiej (UE) 2015/1470 z dnia 30 marca 2015 r. w sprawie pomocy państwa SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) należy rozumieć w ten sposób, że dotyczy ona płatności należnych od Rumunii nawet w przypadku, gdy płatności będą od niej dochodzone wskutek postępowania egzekucyjnego w sprawie orzeczenia trybunału arbitrażowego ICSID z dnia 11 grudnia 2013 r., wszczętego przed sądami państwa członkowskiego innego niż Rumunia?
 2. Czy prawo Unii wymaga samo w sobie i z urzędu, aby sąd państwa członkowskiego (innego niż Rumunia), przed którym zaskarżono postępowanie egzekucyjne w sprawie orzeczenia trybunału arbitrażowego ICSID, które zgodnie z krajowymi przepisami proceduralnymi tego państwa ma powagę rzeczy osądzonej, uchylił to orzeczenie z tego tylko powodu, że w niemającej ostatecznego charakteru decyzji Komisji Europejskiej wydanej po wydaniu orzeczenia uznano, że egzekucja orzeczenia jest niezgodna z europejskim systemem pomocy państwa?
 3. Czy prawo Unii, a w szczególności zasada lojalnej współpracy lub zasada powagi rzeczy osądzonej, pozwala sądowi krajowemu państwa członkowskiego (innego niż Rumunia) nie przestrzegać swoich zobowiązań międzynarodowych wynikających z konwencji ICSID w przypadku gdy po wydaniu orzeczenia Komisja Europejska wydała decyzję, w której uznała, że egzekucja orzeczenia byłaby sprzeczna z europejskim systemem pomocy państwa, i to nawet jeśli Komisja Europejska wzięła udział w postępowaniu arbitrażowym (w tym również ze skargi o stwierdzenie nieważności orzeczenia) oraz podniosła zarzuty dotyczące europejskiego systemu pomocy państwa?